

SUBJECT : SANSKRIT

CHAPTER NO: 1

CHAPTER NAME: SUCHIPARYABARANAM

PPT-2

CHANGING YOUR TOMORROW

Website: www.odmegroup.org
Email: info@odmps.org

Toll Free: **1800 120 2316**
Sishu Vihar, Infocity Road, Patia, Bhubaneswar- 751024

शुचिपर्यावरणम्

पूर्वपाठस्य आलोचना (Recapitulation)

१. किम् नाम् परिवेशम् ।
२. पञ्चमहाभुतानि कानि ?
३. अस्य विषयस्य कः लेखकः ?
४. प्रदुषणं कति विद्या ?

Expected Learning Outcome

१. परिवेशस्य शुद्धता सम्बन्धित ज्ञानम् ।

२. यानस्य कारणात् वायुप्रदूषणम्, जलप्रदूषणस्य सम्बन्धित
ज्ञानम् ।

कज्जलमलिनं घूमं मुञ्चति शतशकटीयानम् ।

वाष्पयानमाला संधावति वितरन्ती ध्वानम् ॥

यायानां पङ्क्तयो ह्यनन्ताः कठिनं संसरणम् । शुचि... ॥

शब्दार्थाः –

कज्जलमलिनम् – काजल की तरह काले

धूमम् – धूँ को

मुञ्चति – छोड़ती है

शतशकटीयानम् – सैकड़ों मोटर गाड़ियाँ

सन्धिः विच्छेदो वा—

पदानि	—	सन्धि-विच्छेदः
दुर्वहम्	—	दुः + वहम्
प्रकृतिरेव	—	प्रकृतिः + एव
पर्यावरणम्	—	परि + आवरणम्
चलदनिशम्	—	चलत् + अनिशम्
कालायसचक्रम्	—	काल + आयसचक्रम्
स्यान्नैव	—	स्यात् + न + एव

विपर्यय लेखनम् -

पदानि

विपर्ययपदानि

मलिनम्

उज्ज्वलम्

मुञ्चति

ग्रहणाति

वितरन्ती

ग्रहणन्ती

कठिनम्

सरलम्

वायुमण्डलं भृशं दूषितं न हि निर्मलं जलम् ।

कुत्सितवस्तुमिश्रितं भक्ष्यं समलं धरातलम् ॥

करणीयं बहिरन्तर्जगति तु बहु शुद्धीकरणम् । शुचि... ॥

समासो विग्रहो वा -

पदानि

वायुमण्डलम्

निर्मल जलम्

कुत्सितवस्तुमिश्रितम्

समलम्

धरातलम्

- समास-विग्रहः
- वायोः मण्डलम्
- निर्मलं जलम्
- कुत्सितेभ्यः वस्तुभ्यः मिश्रितम्
- मलेन / मलैः सह
- धरायाः तलम्

पर्यायलेखनम् –

पदानि

भृशम्

निर्मलम्

जलम्

भक्ष्यम्

पर्यायपदानि

बहु/ अत्यधिकम्

शुद्धम्

आपः

खाद्यम्

विपर्यायलेखनम् –

पदानि

समलम्

भहिः

भक्ष्यम्

शुद्धम्

विपर्यायपदानि

निर्मलम्

अन्तः

अभक्ष्यम्

दूषितम्

गृहकर्म :

जलप्रदुषणस्य पञ्चकारणानि पुस्तिकायाम् लिखत ।

ODM EDUCATIONAL GROUP